

Psihomotorā attīstība

4-5 GADI

Materiāls paredzēts vecākiem, skolotājiem, audzinātājiem.

Mērķis: laicīgi pamanīt traucējumus bērna attīstībā.

Psihomotorā attīstība ir bērna intelektuālo un kustību prasmju kvalitatīvas izmaiņas un pilnveide, kas kopā ar citiem attīstības rādītājiem, atspoguļo bērna bioloģisko briedumu, īpaši dzīves pirmajos mēnešos un gados.

Saskaņā ar Minhenes funkcionālās attīstības diagnostiku novērtē zemāk minēto bērna psihomotorās attīstības parametru atbilstību vecuma normām:

staigāšana, sēdēšana (lielā motorika);
roku veiklība un uztvere (sīkā motorika);
aktīvā un pasīvā runa (saziņa);
sociālās un patstāvības prasmes.

Normāls bērns.	PAA	GAT
Brīvas, koordinētas roku kustības, staigājot nešļūkā kājas. Nolec no 15 - 20 cm augstuma un lec 15 - 20 cm tālumā, leka uz vietas. Pēc signāla prot apstāties. Tiek atzīmēts nevienmērīgs temps un nepietiekama kustību precizitāte, norādīta virziena neievērošana, šūpošanās uz sāniem, roku izstiepšana līdzsvara saglabāšanai, kājas staigāšanas laikā ir ieliekas. Vēl nav precīzu mešanas iemaņu, roku atvēršana, ķermeņa pagriešana. Vieglāk veicas ar bumbas mešanu un ķeršanu, nekā ar mešanu tālumā. Met bumbu ar abām rokām, atgrūž to, ķer, piespiež pie krūtīm. Veidojas pareiza stāja, pareizi prot turēt galvu, staigājot un skrienot. Labi koordinētas roku un kāju kustības. Prot staigāt un skraidīt pa apli, uz pirkstgaliem, sadodoties rokās; bez bailēm lec no augstuma. Prot staigāt uz 30 cm augsta un 20 cm plata stienīša. Palielinās lēciena garums no vietas, apgūst lēcieni ar ieskrējieni. Pagaidām nepietiekami izmanto roku atvēršanu, vāji atgrūžas, dažreiz piezemējas uz visas pēdas. Labi lec uz vienas kājas uz vietas un ar virzīšanu uz priekšu. Ir pareizs roku atvēršana un ķermeņa pagriešana metot. Labāk tiek noturēts metiena virziens, attīstas mešanas iemaņas mērķī. Trenējoties pilnīgi apgūst iemaņas rāpot mainīt	Visas kustības, ko bērns ar normālu attīstību veic noteiktā laikā, bērns ar PAA izpilda vēlāk. Nespēj ilgstoši izturēt fizisko un psihisko slodzi. Nespēj koncentrēties darbībai. Nespēj nosēdēt mierā, lai spēlētu galda spēles vai veiktu kādu darbu. Ir motorā neveiklība un nepietiekami attīstīta roku sīkā muskulatūra. ilgstoša somatiskā nepietiekamība (hroniskas infekcijas, slimības, alerģiskie stāvokļi, iedzimtas sirdskaites, kā arī citu orgānu patoloģijas) raksturīga stabila astēnija, pazemināts psihiskais un fiziskais tonuss pārlietu kustīgi vai pārlietu gausi, mazkustīgi vāja uzmanība, slikta mehāniskā atmiņa nedrošība, bailīgums, kaprīzums fiziskās nepilnvērtības apzināšanās psihomotors nemiers, īpaši vakarā	Bērni ar viegliem garīgās attīstības traucējumiem ir nedaudz gausāki kā pārējie bērni. Ir motorā neveiklība, nepietiekama roku sīkā muskulatūras attīstība. Ir nepietiekama kustību koordinācija. Kustību un motorikas attīstība notiek krietni vēlāk. Nemāk piedalīties rotaļās, parasti ir izpildītāji vai malā stāvētāji, dažreiz agresīvi citu bērnu rotaļu traucētāji. Pirmajos dzīves gados var aktīvi neizmantot valodu. "Bezvalodas" periods var ielgt līdz 4 gadiem. Valoda ilgi neklūst par komunikācijas līdzekli. Sīko kustību traucējumi Vizuālās uztveres traucējumi Disleksija/ aleksija Disgrafija/ agrafija Diskalkulija/ akalkulija Valodas signālu apstrādes traucējumi Uzmanības deficīts un hiperaktivitāte Necenšas izzināt apkārtējo pasauli. Vēlu attīstās nepieciešamība rotaļāties, darboties ar priekšmetiem. Rotaļas ir bezmērķīgas, notiek vienkārša manipulatīva darbība. Nespēj piedalīties radošajās rotaļās. Ar novēlošanos rodas interese par apkārtējiem priekšmetiem, parādībām

<p>kājas. Prot stāvēt uz vienas kājas, staigāt uz pirkstgaliem un papēžiem, kā arī samazinātā laukumā (starp uzzīmētām uz gridas līnijām, uz sola, balķa). Sīt bumbu pret zemi, uzmet un ņem to. Skaidri koordinē pirkstu kustības konstruējot. Labi un brīvi zīmē horizontālas un vertikālas līnijas. Prot pareizi izmantot ikdienišķus sadzīves priekšmetus. Prot uzturēt kārtību un tīrību istabā. Patstāvīgi apģērbjas, tai skaitā saņorē kurpes. Prot pilnvērtīgi palīdzēt klāt galdu, novākt galdu pēc ēšanas, noslaucīt galdautu, izvietot krēslus utt..Iedarbina mehānisko rotaļlietu ar atslēgu, uzvelkot to. Prot pareizi turēt zīmuli un vilkt horizontālas un vertikālas līnijas. Veidojas higiēnas iemaņas - kārtība, roku mazgāšana pēc tualetes. Patstāvīgi ģērbjas, aizpogā pogas, aiztaisa rāvējslēdzēju, taču vēl nesaņorē apavus. Patstāvīgi ēd, prot pareizi turēt karoti, dakšīņu. Patstāvīgi mazgājas un noslaucās. Pazīst 6 pamatkrāsas, sameklē priekšmetus pēc krāsas un tonējuma. Pazīst un sameklē apli, kvadrātu, trīsstūri, prot salīdzināt garumu, platumu un augstumu. Prot uzturēt sarunas tematu un papildināt to ar jaunu informāciju. Jautā par izteikumu nozīmi. Valodas līmeni pielāgo klausītājam (piem., runā vienkāršāk sarunā ar divgadīgu bērnu). Dod priekšroku rotaļu biedram. Ar vienaudžiem sadarbojas verbāli, dažreiz fiziski. Nevēlamus bērnus izslēdz no spēles. Bērns saprot saliktus teikumus, piedēkļa nozīmi arī ārpus konkrētas situācijas. Runā lieto teikumu no 5 - 6 vārdiem. Vārdu krājums - 2000 - 3000 vārdi. Uzmanīgi klausās, pārstāsta, izdala būtisko pasakā, nosauc zīmējumu sižetus. Runa ir gramatiski noformēta. Uzmanīgi ieklausās vecāku runā, nosauc viņus vārdā. Runa pārsvārā ir gramatiski pareizi uzbūvēta, taču arī šajā vecumā skaņu izruna var būt nepareiza. Četrgadīgiem bērniem runa jāizmanto dažādās situācijās, jo vecāki mudina runāt pareizi. Bērniem jāprot diezgan sakarīgi aprakstīt nesenus notikumus, kā arī runāt par pagātni un nākotni.</p>	<p>afektīvi stāvokļi distrofisks raksturs (slikti noskaņojums, tieksme uz ļaunumu, neuzticēšanās, nosliece uz agresīvu, nosliece uz agresīvu rīcību) vai eiforisks raksturs (pacilātība, vēlēšanās mulkoties, uzbāzība, bezmērķīga rosība) Grūti pastāstīt par savu ģimeni, nosaukt savu vecumu, adresi, dzimšanas dienu, vecāku darba vietas un profesijas. Maz orientējas ielu un iestāžu nosaukumos savas dzīves vietas tuvumā. Jauc jēdzienus – gadalaiki, mēneši, dienas, nedēļas, dienas daļas u.c. Neprot ieklausīties, neuztver sarunas būtību. Ar grūtībām iesaistās sarunā. Pasliktinās stāvoklis vienaudžu grupā, kas slikti ietekmē bērna uzvedību. Nespēj ievērot rotaļas noteikumus, tās ātri apnīk. Dod priekšroku trokšņainām kustību rotaļām. Spēj pieņemt palīdzību.</p>	<p>un citiem cilvēkiem. Vāji runas kontakti un pazemināta vajadzība pēc šiem kontaktiem. Nenobriedušas intereses. Praktiski neko nevar pastāstīt par apkārtējo pasauli. Klausās, bet neizprot dizrdētā jēgu. Nespēj pastāstīt par dzirdēto Raksturīgs inertums un lēnīgums intelektuālajās operācijās. Grūti ieinteresēt darbam. Nesaskata savas kļūdas. Dažos gadījumos papildus garīgas attīstības traucējumam novērojami arī redzes, dzirdes, runas, atmiņas, uzvedības vai kustību traucējumi, kas personu padara stipri atkarīgu no apkārtējiem. Kompleksu traucējumu dēļ personas nevar izpētīt savu apkārtējo vidi, nevar paši pārvietoties, nevar pilnībā ar rokām aptaustīt priekšmetus un maņu orgānu radītie iespaidi parasti nav saskaņoti smadzeņu disfunkcijas dēļ. Tāpēc dažkārt viņi savas kustības spēj vadīt ierobežotā veidā un rodas iespaids, ka stipri garīgi atpalikušie ir agresīvi. bieži slikti izprot to, ko redz, dzird, nogaršo vai saož.</p>
--	--	---

<p>Bērnam jāprot stāstīt, taču nav jāgaida, ka viņš kā pieaugušais izšķirs reālo un izdomāto. Prot vārdiski aprakstīt pazīstamu priekšmetu vai darbību, kas pašlaik neatrodas viņu redzes lokā (atbildēt uz jautājumu "Kas ir ābols?" vai "Ko nozīmē pirkt?"). Nosauc par draugiem bērnus, ar kuriem spēlējas.. Pastāsta par sevi. Ir pietiekami apguvis runu, lai izteiktu savas domas, vēlmes un nodomus ar vārdiem nevis ar žestiem.</p>		
---	--	--

IZMANTOTĀ LITERATŪRA:

- I.Jakimanskis. Attīstītājmācīšana, R. Zvaigzne, 1983.
- J.Riņķis. Mācīšanās spēju attīstīšana. R. Pētergailis, 2002.
- T.Bazens. Efektīvas mācīšanās rokasgrāmata. Jāņa Rozes apgāds, 2008.
- S.Rimma. Sekmīgas mācīšanās noslēpumi. Jumava, 2000.
- R.Fišers. Mācīsim bērniem domāt. RAKA, 2005.
- R.Fišers. Mācīsim bērniem mācīties. RAKA, 2005.
- E.Smits. Paātrinātā mācīšanās klasē. Pētergailis, 2000.
- Bērnu attīstības diagnostika un korekcija. V.Avotiņa red. Zvaigzne, 1987.
- K.Smita, L.Strika .Mācīšanās traucējumi no A līdz Z.Raka 1998.
- O.Čapkeviča. Bērnu ar vidēji smagiem un smagiem garīgās attīstības traucējumiem audzināšana un apmācība. Rēzekne 2008.